

מטעמי תורת זילים

פרשת משפטים – איסור אמירת שקר

כל ההרחקות מהעבירות נעשו על ידי רבותינו על מנת שיהיה גדר ומשמרת לא לבוא לידי עבירה, למעט עבירת השקר שההרחקה בה היא מהתורה (ישם משמואל' פרשת צו ושבת הגדול שנת תרע"ד דף פז ד"ה 'ינראה עפ"מ שהגיד' בשם הרבי מפרשיסחא) שנאמר "מַדְבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק" (שמות כג, ז) (פלא יועץ' ערך שקר ד"ה 'כתיב דבר שקרים').

ויש להבין, מדוע התורה הקדושה כל כך הרחיקה את ישראל מאיסור 'אמירת שקר' מה שלא הרחיקה בשום איסור אחר?

ה' לא רצה לברוא את העולם באותיות 'שקר' כדי לא לתת לשקר קיום

כאשר ה' יתברך ברא את העולם, באו לפניו אותיות ש' ק' ר' – כל אחת לבדה, על מנת שיברא בהן את העולם. אך הקב"ה אמר שלא כדאי לברוא בהן, כי יחדיו הן יוצרות את הצירוף של התיבה 'שקר' ואין ראוי לשקר לעמוד לפניו (זוהר פרשת ויגש דף רה ע"ב ד"ה עאלו תלת). וגם ה' יתברך ידע שאם חלילה גילוי המציאות יהיה על ידי אותיות אלו אז זה יורה שמתקיים ומתחזק השקר בעולם (אור החמה' על הקדמת זוהר דף ב ע"ב ד"ה 'יהנה ש' טענה' מהרמ"ק). אמנם האות ש' מצד עצמה ראויה וטובה ויש בה גם מן האמת כפי שהיא פותחת את שם ה' הנקרא שד"י, אך כיון שהיא מתחברת עם אותיות ק' ור' ומקיימת אותן כאשר היא יוצרת את התיבה 'שקר', לכן לא רצה הבורא יתברך לברוא בה את העולם כי אותיות אלו מורות על הזיוף והשקר (הקדמת זוהר דף ב ע"ב ד"ה עאלת את ש' קמיה) ומהן יונקת צד הטומאה (ילקוט חדשי' ערך אמת והיפוכו אות ה' ד"ה 'בוהר תצוה' מהמגלה עמוקות).

מטעם זה בפסוק הראשון של הבריאה "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א, א) יש את כל הברות הניקוד חוץ מהברת הניקוד 'שוֹרֵק' (אגרת הטיוול' לאחיו של המהר"ל מפראג מערכת ש' תיבה 'שקר' עם תיקון עפ"י הנראה מיכד הקמח' לרבינו בחיי אות א' ערך אמונה ד"ה ואם כן יסוד התורה, 'פדה את אברהם' לרי אברהם פאלגי מערכת הנון אות טו) כי שמו של ניקוד זה בנוי מאותיות 'שקר' (אגרת הטיוול' לאחיו של המהר"ל מפראג מערכת ש' תיבה שקר, 'מדרש האיתמרי' למחבר 'שבט מוסרי' דרוש כב ד"ה בראשית אמר ר' שלמיה), ובא ללמד כי הקב"ה ברא וייסד את העולם במידת האמת ואין השקר עומד לפניו (מדרש האיתמרי' דרוש כב ד"ה בראשית אמר ר' שלמיה). וגם שכל התורה היא תורת אמת ורחוקה היא מן השקר (אגרת הטיוול' לאחיו של המהר"ל מפראג מערכת ש' תיבה שקר, 'מדרש האיתמרי' דרוש כב ד"ה בראשית אמר ר' שלמיה). ומעין זה הוא גם בשמותיהם של האבות והאמהות – אַבְרָהָם, יַצְחָק, יַעֲקֹב, שָׂרָה, רַבֵּקָה, רַחֵל, לֵאָה, בְּלָהָה, זֵלְפָה – שיש בהם את כל הברות הניקוד למעט הברת הניקוד 'שוֹרֵק', ללמד כי כולם זרע 'אמת' (כד הקמח' לרבינו בחיי אות א' ערך אמונה ד"ה ואם כן יסוד התורה, 'אגרת הטיוול' לרי חיים אחיו של המהר"ל מפראג מערכת ש' תיבה שקר, 'פדה את אברהם' לרי אברהם פאלגי מערכת הנון אות טו).

הנחש הקדמון שהוא הס"מ פיתה את אדם וחוה על ידי השקר המורגל בו

השקר הוא תכלית הרע (יערות דבשי' לרי' יהונתן אייבשיץ חלק א דרוש ה' ד"ה וכן תמיד האיש ההולך תמים, 'ליקוטי הלכות' לרי' נתן חלק חושן משפט א' מקח וממכר א, ד) **והטומאה** (ליקוטי הלכות' לרי' נתן חלק חושן משפט א' מקח וממכר א, ד) **והוא מבריש ב'קליפה' מן הקצה אל הקצה** (ישם משמואל' פרשת שמני שנת תרע"ב דף קסג ד"ה 'במד"י מלכות הרביעית' בשם אביו), **ש'הקליפה' עצמה נקראת 'שוא' ו'שקר' בסוד 'הבֵּל הָמָה מַעֲשֵׂה תַעֲתִיעִים'** (ירמיה י, טו) (עץ הדעת טוב' לרי' חיים ויטאל פרשת ויצא ד"ה גם זהו סוד' מהזוהר). **וכך הסטרא אחרא מקורו בשקר וחותרו שקר וכזב** (הרמ"ד וואלי שמות כג על הפסוק 'ולא תענה על ריב') **ועמו כל 'החיצונים' שהם מצד השקר** (הרמ"ד וואלי שמות ד על הפסוק 'ויאמר ה' אל משה', עפ"י 'חסד לאברהם' מעין שביעי נהר ו תחילת ד"ה דע כי כזב) **ונקראים בעצמם 'שקר'** (מחברת הקודש' למרחתי' דף ע' ע"ב ד"ה ליקוטים סוד תחום שבת) **כמו הסטרא אחרא** (עפ"י 'מחשוף הלבן' לרי' יעקב אבוחצירא תחילת פרשת חיי שרה ד"ה 'ויהיו חיי שרה') **ונאחזים בבחינת השקר שמשם הוא מקורם, ועומדים נגד הקדושה ואומרים "אני ואפסי עוד!" שזה בבחינת 'אל אחרי', ואין 'שקר' גדול מזה** (באר מים חיים' לרי' חיים מצ'רובניץ פרשת עקב ד"ה והנה כל בחינת החיצונים).

'השקר' הוא הס"מ בעצמו (תיקוני זוהר' תיקון סט דף צה ע"א, 'חסד לאברהם' מעין רביעי נהר לה ד"ה ענין זה מורה, 'מחשוף הלבן' לרי' יעקב אבוחצירא תחילת פרשת חיי שרה ד"ה 'ויהיו חיי שרה', עפ"י זוהר פרשת משפטים דף ק"ז ע"א סוף ד"ה 'לא תהיה אחרי רבים' רעיא מהימנא) **אשר היה רוכב על גבי הנחש הקדמון בימי אדם וחוה** (פרקי דרבי אליעזר' פרק יג ד"ה הקנאה והתאוה והכבוד, 'ספר הבהיר' לרי' נחוניה בן הקנה בסוף הספר אות ר' ד"ה שאלו תלמידיו, זוהר פרשת בראשית דף לה ע"ב והנחש רבי יצחק). **וכיון שהנחש אז היה צד השקר ממש** (הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים'), **עצם השקר** (ליקוטי הלכות' לרי' נתן בחלק יורה דעה א' סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג) **ושורש השקר** (הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'על גחונך תלך') **ובעל לשון שקר** (מחשוף הלבן' לרי' יעקב אבוחצירא פרשת בא דף כה ע"ב טור ב ד"ה אפשר לרמוז), **על כן הוא היה הראש לכל המשקרים** (מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבט מוסרי' פרשת בראשית ד"ה אמנם נראה לפרש) **בעולם** (הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'על גחונך תלך') **ובא בדבריו מתחילה ועד סוף בשקרים רבים על אדם וחוה** (ליקוטי הלכות' לרי' נתן בחלק יורה דעה א' סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג).

כבר בהתחלת הדיבור של הנחש עם חוה (מגלה צפונות' חלק א' לבעל שבט מוסר פרשת בראשית ד"ה אמנם נראה לפרש) **הוא נכנס לפתותה בענין של שקר שנאמר "ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים לא תאכלו מפל עץ הגן"** (בראשית ג, א) (הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים', 'ליקוטי הלכות' לרי' נתן יורה דעה א' סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג) **וזה היה שקר שהרי הקב"ה לא אמר כך אלא רק "ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מפל עץ הגן אכל תאכל": ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו"** (בראשית ב, טו – יז) **כלומר שאסר עליהם רק את עץ הדעת** (מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבט מוסרי' פרשת בראשית ד"ה אמנם נראה לפרש). **וכן סוף דבריו של הנחש היו בשקר שנאמר "ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתן: כי ידע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים ידעי טוב ורע"** (בראשית ג, ד – ה) (ליקוטי הלכות' לרי' נתן יורה דעה א' סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג), **כלומר שיקר לאדם וחוה ואמר כי ה' בעצמו אכל מעץ הדעת וכך ברא את העולם, ואם יאכלו גם הם אז "והייתם כאלקים" יוצרי עולמות** (רש"י בראשית ג, ה).

הנחש הקדמוני הוא שורש השקר (נזר הקודש' על בראשית רבה כ אות ח ד"ה שנאמר קולה כנחש) **והמשיך את השקר לעולם** (נזר הקודש' על בראשית רבה סט, ז ד"ה והנה שם בוהר). **הוא נקרא "איש תהפוכות לשון שקר"** (ראה הקדמת הזוהר דף ה ע"א ד"ה תא חזי ההוא דלאו ארחיה) (נזר הקודש' על בראשית רבה סט, ז ד"ה ונהנה שם בוהר' בשם האר"י ז"ל, 'נזר הקודש' על בראשית רבה כ אות ח ד"ה שנאמר קולה כנחש' בשם חכמי האמת), **ובו תלוי שורש המוות כי הוא הביא מיתה לעולם בלשונו לשון שקר כעניין שנאמר "מות וחייתם ביד לשון"** (משלי יח, כא) (נזר הקודש' על בראשית רבה סט, ז ד"ה והנה שם בוהר). **ומחמת שהמוות בא לעולם על ידי השקר של הנחש לחוה באומרו "והייתם פאלקים ידעי טוב ורע"** (בראשית ג, ה), **לכן נגזר שבכל מקום בו השקר יהיה, שם המיתה קרובה לבוא** (נזרע שמשון' פרשת תולדות דף כט ע"א ד"ה גמי פרק יא דסנהדרין) **ומתקצרים ימיו של המשקר** (ישמו אברהם' מערכת ז' ערך קנה חות פ"י רבותינו) **אשר תופס את אומנותו של הנחש. והמשקר גם מתקלל ב"ארו"ר" כמו שהנחש התקלל "ארו"ר אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה"** (בראשית ג, יד) (נזרע שמשון' פרשת תולדות דף כט ע"א ד"ה גמי פרק יא דסנהדרין).

הקב"ה העניש את הנחש וקצץ את הרגלים שהיה הולך עליהם (רש"י בראשית ג, יד), **על ידי מלאכי השרת** (בראשית רבה' כ, ה) **שירדו לנקום ממנו את נקמתם. כי 'מדת השקר' גורם מיעוט של 'שפע' אף בעולם המלאכים ועל כן הם לא רצו שיהיה למדת השקר קיום והעמדה** (נזר הקודש' ר' יחיאל מיכל על בראשית רבה' כ אות ח ד"ה שנאמר קולה כנחש). **ובזה התקיים מה שגזר ה' יתברך על הנחש "וילאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת ארו"ר אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך"** (בראשית ג, יד) (רש"י בראשית ג, יד). **וזהו הסוד שלשקר אין רגלים' (ראה 'תיקוני זוהר' תיקונא עשרין ותריין דף סו ע"א ד"ה שימני כחותם, ראה 'אותיות דרבי עקיבא' נוסחא ב' לפי דפוס קרקא ואמסטרדם בתחילת הספר ד"ה אחר כך נכנס שי"ן), כי הם כבר נקצצו אצל הנחש בשורשם** (יתרת נתן ליקוטאים ממרח"ו' בחלק 'תשובות לחסיד ר' יצחק לוריא ז"ל ד"ה זה ימים רבים, 'חבל נביאים' מכתבי הרמ"ע מפאנו ליקוטאים מעניני שבת דף יד ע"א בפרק 'סוד הקידוש' ד"ה בקדושה דבי שמשא, הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'על גחונך תלך', 'מדרש לפרושים' חלק שני דרוש אמת ד"ה ומעתה נאמר איך עשו, 'מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא פרשת ויצא ד"ה וישא יעקב את רגליו).

יש לזה רמז בתיבה 'שקר' שכל האותיות בה עומדות על חוץ (אותיות דרבי עקיבא' נוסחא ב' ד"ה ומפני מה ידו) **כך שלכל אות ואות יש רק רגל אחת לעמוד עליה** (רש"י גמ' שבת דף קד ע"א ד"ה אחד כרעא) **ולא שתי רגלים'** (אותיות דרבי עקיבא' נוסחא ב' ד"ה ומפני מה ידו) **לכן השקר לא יכול לעמוד** (גמ' שבת דף קד ע"א). **וזה בשונה מהתיבה 'אמת' שלכל האותיות בה יש 'רגלים' (אותיות דרבי עקיבא' נוסחא ב' ד"ה ומפני מה ידו) והאמת יכולה לעמוד** (גמ' שבת דף קד ע"א). **ובשעה שקצצו את רגליו של הנחש הקדמון היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו** (בראשית רבה' כ, ה), **דבר זה היווה סימן על העתיד לבוא שכאשר יגיע העת ויתבטל 'השקר' אז יתפרסם ביטולו בכל העולם כמו שנשמע קולו בכל העולם בשעה שנקצצו רגליו. ונרמז ביטולו העתידי של השקר בפסוק "אלף גוים יבאו מאפסי ארץ וילאמרו אף שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל"** (ירמיה טו, יט). **ואל מול ביטול השקר יתקיים אז "אמת מארץ תצמח"** (תהלים פה, יב) (נזר הקודש' על בראשית רבה כ אות ח ד"ה שנאמר קולה כנחש).

רוח השקר' השייכת לשטן היא זו שנקמה את מותו של נבות היזרעאלי

אחאב מלך ישראל ביקש לקנות מנבות היזרעאלי את כרמו ואמר לו "התנה לי את פרמך ויהי לי לגן ירק כי הוא קרוב אצל ביתי" (מלכים א' כא, ג). אך נבות סירב למכור את כרמו שהיתה נחלת אבותיו. **איזבל אשתו של אחאב ראתה את הצער של בעלה בעקבות סירובו של נבות ודאגה שיבואו שני אנשים להעיד עדות שקר כי נבות קילל את ה' ואת המלך. וכך על פי עדותם סקלו את נבות והרגוהו שנאמר "ויבאו שני האנשים בני בלעל וישבו נגדו ויעדהו אנשי הבלעל את נבות נגד העם לאמר בראי נבות אלקים ומלך ויצאהו מחוץ לעיר ויסקלוהו באבנים וימת"** (מלכים א' כא, ג). **איזבל הודיעה לאחאב כי נבות מת ושילך לרשת את כרמו כדין נכסיהם של הרוגי מלכות שניתנים למלך** (ראה רש"י מלכים א' כא, ז). **וכך אכן היה כפי שנאמר "ויהי פשע אחאב כי מת נבות ויקם אחאב לרדת אל פרים נבות היזרעאלי לרשתו"** (מלכים א' כא, ז).

אחאב ביקש לצאת למלחמה נגד ארם כדי לכבוש בחזרה את 'רמות גלעד', וצירף אליו את יהושפט מלך יהודה. יהושפט ביקש לדרוש בדבר ה' האם לצאת למלחמה. **לכן אחאב קיבץ את ארבע מאות מנביאי הבעל ושאל האם יעלה והם כולם ענו לו "עלה וימת אדני ביד המלך"** (מלכים א' כב, ו) **כלומר שהוא ינצח במלחמה**. יהושפט ביקש לדעת האם יש עוד נביא אחד, היות שכולם התנבאו בלשון אחת ואין דרך הנביאים להתנבאות כך (ראה רש"י מלכים א' כב, ז). **לכן קראו לנביא האמת מיכיהו בן ימלה, שסיפר למלכים מה היה קודם לכן בשמים בשעה שה' ישב על כסאו ושאל "מי יפתח את אחאב ויעל ויפיל פרמות גלעד"** (מלכים א' כב, ט), **אז יצאה רוח אחת ואמרה שהיא תפתה אותו על ידי שתכניס "רוח שקר" בפי כל נביאיו כדי שייצא אחאב למלחמה על פיהם וייהרג שנאמר "ויצא הרוח ויעמד לפני ה' וילאמר אני אפתנו וילאמר ה' אליו בפה: וילאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו וילאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן"** (מלכים א' כב, טא - כב).

רוחו של נבות לא היתה מספיק צדיקה על מנת לעלות לפני ה' (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה אלא ודאי נבות) **ולהיות זוכה לעמוד בין העומדים לפניו** (כתם פז' לר' שמעון לביא על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק) **ולתבוע דין על אחאב, שאם כן היתה צדיקה, היא לא היתה תובעת למעלה בעולם האמת לעשות למטה 'שקר'** (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה אלא ודאי נבות). **ומצד שני, נבות גם לא היה כל כך רשע על מנת להפוך להיות מלאך רע המשולח בנביאי השקר** (כתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק) **אלא שרוחו של נבות היתה צועקת ותובעת דין מלמטה על אחאב, ועל ידי צעקתה עלה לפני ה' יתברך 'רוח השקר' החיצוני של השטן** (יאור החמה' על הקדמת הזוהר דף קצב ע"ב ד"ה יודא חמאי מהרמ"ק) **שהוא הס"מ בעצמו** (עפ"י 'צורר המור' פרשת וישלח ד"ה וירא כי לא יכול לו) **אשר יש לו כניסה לפני ה' (יאור החמה' על הקדמת הזוהר דף קצב ע"ב ד"ה יודא חמאי מהרמ"ק) והוא עומד תמיד ומטעה את בני האדם בשקר, ורגיל תמיד בשקר ומשתדל תמיד בשקר** (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה אלא ודאי נבות) **ופועל על ידי שקר כל פעולה שאפשר לו** (יאור החמה' על הקדמת הזוהר דף קצב ע"ב ד"ה יודא חמאי מהרמ"ק) **ויורד ומפתה את בני האדם** (כתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק).

רוח השקר אמרה לה' "אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו" (מלכים א' כב, טב) (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה אלא ודאי נבות) **והקב"ה ששונא דובר שקרים** (עפ"י יושבס אברהם לר' אברהם פאלגעי על התהלים טו ד"ה כי בא שש) **ענה לרוח השקר "צא ועשה כן"** (מלכים א' כב, טב) (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה אלא ודאי נבות) **וכוונתו שתצא ממחיצתו** (גמ' שבת דף קמט ע"ב, סנהדרין דף פט ע"א, סנהדרין דף קט ע"ב) **כי "דבר שקרים לא יפון לנגד עיני"** (תהלים קא, ז) (גמ' שבת דף קמט ע"ב, סנהדרין דף פט ע"א, סנהדרין דף קט ע"ב, וראה גמ' חגיגה דף יד ע"ב מעשה מר' עקיבא וביאורו בעבודת הקודש' חלק ד פרק ו' ד"ה ובראשית רבה) **כלומר שאין לה עמידה תמידית לפניו ונדחתה בשליחות רעה, כפי שהתחייב הדין באחאב על עניין שפיכת דמו של נבות היזרעאלי** (כתם פז' על זוהר פרשת

וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק). אז יצאה רוח השקר והתלבשה בכל נביאי השקר של אחאב בשוה, כדי להטעותם ולפתות את המלך אחאב שישמע לדבריהם וייצא לקראת הרעה שנגזרה עליו מפי עליון. מטעם זה כל הנביאים שם התנבאו בסגנון אחד ואמרו "עלה ויתן אדני ביד המלך" (מלכים א' כב, ו) (הרמ"ד וואלי מלכים א' כב על הפסוק יצא והייתי רוח שקר).

ומה שאמרו רבותינו כי היה זה רוחו של נבות היזרעאלי אשר עמדה לפני ה' (ראה גמ' שבת דף קמט ע"ב, גמ' סנהדרין דף פט ע"א, גמ' סנהדרין דף קט ע"ב) כוונתם היא שעל ידי צעקת רוחו של נבות יצא 'החיצוני רוח השקר' שהתעורר לנקום את נקמתו של נבות באמצעות שקר (אור החמה' על הקדמת הזוהר דף קצב ע"ב ד"ה יודא חמאי מהרמ"ק) מלפני הדיין שהוא ה' יתברך. וכיון שתביעת רוחו של נבות היתה דין אמת שהרי לא הותר לאחאב לשפוך את דמו של נבות היזרעאלי, לכן הזדמן שם למעלה אותה 'רוח אחרת' המפתה ומטעה את בני האדם בדברי שקר הנקראת 'רוח שקר' והיא רוחו של השטן (יכתם פז לר' שמעון לביא מחבר פיוט יבר יוחאי' על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק). אך מכל מקום לא היה זה רוחו של נבות היזרעאלי (אור החמה' על הקדמת הזוהר דף קצב ע"ב ד"ה יודא חמאי מהרמ"ק. וראה תירוצים אחרים לרוח השקר בישושן סודות' לתלמיד הרמב"ן אור רגו' סוד נבות היזרעלי' ובניצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב אות ה).

'רוח השקר' מטעה הרבה בני אדם לשקר ושולטת בעולם בכמה אופנים ובכמה מעשים (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"ב ד"ה ותא חזי כמה אינון). היא מתלבשת בעדים זוממים הנקראים 'עדי שקר', ומביאה אותם להעיד עדות שקר על אחיהם. וזה מה שנאמר "והינה עד שֶׁקֶר הֶעִד שֶׁקֶר עֵנָה בְּאֲחִיו" (דברים יט, יח) כלומר ש"עדי" רוחני מצד השקר הוא זה שהתלבש ב"עדי" הגשמי שבא להעיד וזה גרם לו ש"שֶׁקֶר עֵנָה בְּאֲחִיו", כי אינו יכול העד הגשמי להוציא מפיו אלא את מה שטמון בלבו, וההתלבשות של השקר בו היא זו שגרמה לו ביטוי של שקר (הרמ"ד וואלי תלמיד חבר להרמח"ל דברים יט ד"ה ודרשו השופטים היטב). עדי השקר הם סוד הס"מ ובת זוגו (ע"פ החיים' על טעמי המצוות בספר ע"פ החיים ואשל אברהם' מצוה קט בביאור מצוה קפ ד"ה וע"ד האמת), וכשהם משקרים הם נדבקים בצד השקר (הרמ"ד וואלי שמות כ על הפסוק ילא תענה ברעך עד שקר) ונותנים שם כוח. על כן הוזהרו ישראל "לא תענה ברעך עד שקר" (שמות כ, יג) (הרמ"ד וואלי שמות כ על הפסוק ילא תענה ברעך עד שקר).

דוד המלך רצה להישמר מהרוח שקר (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"א ד"ה ותא חזי כמה אינון) ולהתרחק מטומאתה ומשקריה (יכתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק) ואמר "לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי" (תהלים נא, יב) (זוהר פרשת וישב דף קצב ע"א ד"ה ותא חזי כמה אינון) כלומר שאם יתכן שלא נבראתי מתחילת ברייתו בטבעי להיות עם "לֵב טְהוֹר", אז יהי רצון שכעת יברכני ה' מחדש "וְרוּחַ נְכוֹן" יחדש בקרבי, כדי שהתרחק מאותה הרוח הנקראת 'רוח שקר' (יכתם פז' על זוהר פרשת וישב דף קצב ד"ה והנה ר' אלעזר חזק). ועל זה גם ביקש דוד המלך "ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקֶר מִלְשׁוֹן רְמִיָּה" (תהלים קכ, ג). והרמז בו שאם עושים את התיבה "שֶׁקֶר" במילוי אותיות כך ש"י"ן קו"ף ב"י"ש אזי ראשי התיבות יוצא 'שקר' וסופי התיבות יוצא 'נפש' והאותיות האמצעיות גמטריא שם 'הויה' – כלומר ביקש כי שם 'הויה' הנמצא באמצע יציל את 'נפשו' מ'משפַת שֶׁקֶר' (ילקוטי כתובים' להארי"י ז"ל תהלים אות קכ).

רבותינו הקפידו לא לשקר אך כן היו אומרים דבר המשתמע לשני פנים

רבותינו היו מקפידים מאוד לא להוציא דבר שקר מפייהם חס ושלום מאיזה טעם או סיבה שתהיה. ואמרו כי "מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום" (ראה גמ' יבמות דף סה ע"ב) וכן אמרו שחכמים "משנו במליהו" (ראה גמ' בבא מציעא דף כג ע"ב בשם שמואל) בשלשה דברים, כלומר יכולים לשנות את דבריהם אם שואלים אותם בשלשה דברים – בידיעת מסכתות הש"ס משום ענווה, בתשמיש המיטה משום צניעות, ואם נשאל איך קיבל אותו מארחו בכדי שלא יבואו אליו אנשים שאינם מהוגנים. אך מכל מקום מה שהתירו זה לא לשקר ממש אלא רק לשנות בלשונם, כלומר להגיד דבר הנשמע לשני פנים (ביאר מים חיים' פרשת וירא אות טו ד"ה ותכחש שרה לאמר) שסגנון הדברים סובל שני פירושים (יבן יהודיע' למחבר היבן איש חי' בבא מציעא דף כג ע"ב ד"ה בהני תלת מילין), כאשר המדבר מכוון בלבבו על האמת (ביאר מים חיים' פרשת וירא אות טו ד"ה ותכחש שרה לאמר, יבן יהודיע' בבא מציעא דף כג ע"ב ד"ה בהני תלת מילין) ואילו השומע יבין הדברים במשמעות השקר (יבן יהודיע' בבא מציעא דף כג ע"ב ד"ה בהני תלת מילין) ויטעה בכך (ביאר מים חיים' פרשת וירא אות טו ד"ה ותכחש שרה לאמר).

כך היה עם שרה אמנו כאשר התבשרה על שהיא עתידה להוליד בן שנאמר "וַאֲבָרְהָם וְשָׂרָה זָקְנִים בְּאִים בְּיָמֵים חַדְלֵי הַיּוֹת לְשָׂרָה אַרְחַ כְּנָשִׁים: וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלִתי הֵיטֵה לִי עֵדָנָה וְאֲדֹנִי זָקֵן: וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לָמָּה זֶה צָחַקְתָּ שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵפֶן אֶמְנֵם אֶלֶד וְאֵנִי זָקְנָתִי: הֲיִפְלֵא מִה' דָּבָר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֶלְיָךְ כִּי עָתִידָה לִּי וְשָׂרָה בִּן: וַתִּכְחַשׂ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יִרְאֶה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחַקְתִּי" (בראשית יח, יא – טו). בתחילה שרה צחקה ואמרה "וְאֲדֹנִי זָקֵן", אך ה' לא אמר כדבריה בפני אברהם אלא רק אמר שצחקה באומרה על עצמה "וְאֵנִי זָקְנָתִי" כי רצה להטיל שלום בין איש לאשתו. אז נאמר על שרה אמנו "וַתִּכְחַשׂ שָׂרָה" – לא שכיחשה על שצחקה שזה אי אפשר שהרי ודאי צחקה ואיך תכחש לה' יתברך, אלא כוונת שרה היה להכחיש שאמרה "וְאֵנִי זָקְנָתִי" כי לא כך היה שהרי ראתה שחזרה לימי עידונה ופירסה נדה, ורק אמרה "וְאֲדֹנִי זָקֵן" (ילקוטי תורה' להארי"י ז"ל פרשת וירא ד"ה ותכחש שרה לאמר לא צחקתי, ישער הפסוקים' להארי"י ז"ל תחילת פרשת וירא על הפסוק יתכחש שרה לאמר' וכו'). וראה יבאר מים חיים' פרשת וירא אות טו ד"ה יתכחש שרה' שביאר כי ה' לא ישקר חלילה אלא באמת הצחוק של שרה התייחס גם לזקנותה אף שאמרה דבר אחר).

והכתוב גילה את הטעם ששרה כחשה בסתם בלי לפרש דבריה משום "לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יִרְאֶה" כלומר רצתה שאברהם יחשוב שהיא מכחישה את הצחוק, ולא יריב עמה על שתלתה את החיסרון בו (ילקוטי תורה' להארי"י ז"ל פרשת וירא ד"ה ותכחש שרה לאמר לא צחקתי) כאשר יבין שהכחישה שאמרה "וְאֵנִי זָקְנָתִי" (ישער הפסוקים' להארי"י ז"ל תחילת פרשת וירא על הפסוק יתכחש שרה לאמר' וכו'), וכל זה עשתה כי היתה יראה מפני בעלה אברהם. לכן תיבת "לֵאמֹר" המיותרת בפסוק מכוונת על אברהם שהוא יאמר על פי הכחשתה כי היא לא צחקה כלל. נמצא כי הכחשת שרה היתה דרך סתם ואמת אמרה, כאשר כוונתה שה' יתברך יודע הלבבות יכיר מצדו על מה הכחישה, אך לעומתו אברהם יחשוב בדעתו כי הכחישה לגמרי את צחוקה (ילקוטי תורה' להארי"י ז"ל פרשת וירא ד"ה ותכחש שרה לאמר לא צחקתי). וה' יתברך מרוב ענוותנותו לא גמל עם שרה רעה על הכחשתה ולא גילה מה באמת אמרה על בעלה (ישער הפסוקים' להארי"י ז"ל תחילת פרשת וירא על הפסוק יתכחש שרה לאמר' וכו') כדי שלא תיפול ביניהם קנאה ומחלוקת (ילקוטי תורה' להארי"י ז"ל פרשת וירא ד"ה ותכחש שרה לאמר לא צחקתי), ורק אמר "לֹא כִּי צָחַקְתִּי" כדי שיבין אברהם ששרה הכחישה את בחינת הצחוק בלבד (ישער הפסוקים' להארי"י ז"ל תחילת פרשת וירא על הפסוק יתכחש שרה לאמר' וכו').

וכן היה אצל יעקב אבינו כאשר בא לקבל את ברכתו של עשו מיצחק אביו נאמר "ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני: ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בןך עשיתי כפאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצדי בעבור תברכני נפשך" (בראשית כו, יח – יט), שכאשר שאל יצחק את יעקב מי הוא, ענה יעקב "אנכי עשו בןך". ולא שיקר בזה, כי כוונתו באומרו "אנכי" הוא על עצמו, ואילו "עשו" הוא "בןך". מטעם זה יש הפסק קל בטעמי המקרא בין התיבה "אנכי" לתיבה "עשו". וכן אמר יעקב "עשיתי כפאשר דברת אלי" בכ' הדמיון, כלומר כאילו דברת אלי אף שלא דיברת אלי אלא לעשו (ישעיהו הפסוקים: פרשת תולדות סימן כז על הפסוק ויאמר יעקב אל אביו). וכן היה במה ששאל אותו יצחק "ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אנני" (בראשית כו, כד) שכאשר שאל אותו יצחק אביו "אתה זה בני עשו?" יעקב אבינו לא שיקר ואמר "אני עשו" אלא רק אמר "אנני" כלומר אני הוא יעקב, אך לא בנך עשו (רש"י בראשית כו, כד).

וכוונתו של יעקב אבינו בתשובתו "אנני" היה רק לענות על התיבה "בני" בשאלה "אתה זה בני עשו" (בראשית כו, כד) כי הוא אכן בנו. וכך דבר אמת היה בפיו (יעניי העדה) למחבר שבט מוסרי פרשת תולדות ד"ה אמנם נראה שמצא) ולא שיקר כלל בדבריו (ישעיהו הפסוקים: פרשת תולדות סימן כז על הפסוק ויאמר יעקב אל אביו). וזה גם הטעם שיעקב אבינו לא שינה את קולו ודיבורו כך שיהיה דומה לעשו בשעה שבא לקבל את הברכה מאביו על מנת שלא יכיר בו אביו כלל, וכפי שאמר עליו יצחק "ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו" (בראשית כו, כב). ועל זה תמה יצחק באותה השעה שאם אכן זהו יעקב שהחליף את בגדיו כדי לקבל את הברכות הרי היה לו גם לשנות את קולו! לכן לא הכירו וברכו. וזה הטעם שעל התיבה "במרמה" שבפסוק "ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך" (בראשית כו, לה) תרגם אונקלוס "בחקמתא", כי לא היתה זאת מרמה ושקר חלילה וחס (זרע שמשון' לר' שמשון נחמני פרשת תולדות דף כט ע"א ד"ה גמי' פרק יא דסנהדרין).

כך עשתה גם רחל אמנו כאשר לבן חיפש אחר התרפים שנאמר "ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל: ורחל לקחה את התרפים ותשםם בפר הגמל ותשב עליהם ותמשש לבן את פל האהל ולא מצא: ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים" (בראשית לא, לג – לה), רחל לא רצתה שייצא שקר מפיה לכן כשאמרה "כי דרך נשים לי" כיוונה בליבה על העבודה זרה הנמצאת תחתיה שמטמאה כמו טומאת נדה (ראה משנה שבת ט, א), ואילו לבן אביה הבין את הדברים כפשוטן שהיא בטומאת נדה (יעיר מקלט: על טעמי המצוות לר' דוד לידא פרשת ויצא ד"ה כי דרך נשים ל). וכן היה אצל משה רבינו שכאשר שאל אותו השטן "היכן התורה שנתן לך הקב"ה?" ענה משה רבינו "מה אני שיתן לי הקב"ה תורה?", כלומר שזוהר להשיב דבר המשתמע לשני פנים, כאשר כוונת ליבו היה "מה אני שיתן לי ה' לבדי והרי לישראל נתנה ואני בכללם", אך השטן הבין באותה שעה שלא נתן לו כלל. ועל ידי כן משה רבינו לא דיבר שקר חס ושלום (בן יהודי' על הגדות הש"ס לר' יוסף חיים מחבר היבן איש חי' בבא מציעא דף כג ע"ב ד"ה בהני תלת מילי).

צריך להיזהר לא להוציא מהפה שקר וכזב בשום אופן שיהיה

אדם שאומר שקרים נותן כוח לקליפה (מאור עינים' חלק ליקוטים ד"ה איתא בשולחן ערוך) **ובאותה השעה כמה מלאכי חבלה לוקחים** (תקוני זוהר' תיקון סט דף קד ע"ב ד"ה ויש חבל דרשיעיא, תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים) **בכנייהם** (תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים) **את הבלים היוצאים מדברי השקר** (תקוני זוהר' תיקון סט דף קד ע"ב ד"ה ויש חבל דרשיעיא, תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים, 'מעבר יבק' בחלק שפת אמת' פרק לא ד"ה ויש שבעה משמאל) **שנאמר "כי עוף השמים יוליך את הקול"** (קהלת י, כ) (תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים) **ועושים על ידיהם כמה רקיעים וארצות רוחניים של שקר** (תקוני זוהר' תיקון סט דף קד ע"ב ד"ה ויש חבל דרשיעיא, תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים) **ובונים בהם כמה בניינים רוחניים** (תקוני זוהר' תיקון סט דף ק"ח ע"א ד"ה וכמה הבלים) **ואז 'השקר' שהוא הס"מ שולט בעולם. כך נמצא שאדם המשקר מחריב את העולם.** (דעת חכמה' לר' יהודה לייב פרוחוביצר' שער השבת פרק שנים עשר ד"ה וז"ל זוהר בשלח).

צריך כל אדם להרחיק את עצמו מן השקר כל ימי חייו שנאמר "מדבר שקר תרחק" (שמות כג, ז) (ישעיהו המלך' לר' מרדכי מוויילקאטש שער החמישי פרק ג ד"ה יקרב האמת וירחיק השקר) **ולא להוציא מפיו דבר שקר וכזב** (מדרש האיתמרי' דרוש כג בנושא יאלו הדברים שיזוהר האדם בהם' אות קכט) **בשום אופן** (דברים נחמדי' למחרצ"א מדינוב בחלק הנהגות האדם אות כו ד"ה לדבר אמת) **שהמשקר גדול עונו מנשוא** (דבק מא"ח' לר' אברהם חמוי מערכת א אות מא אמת) **והשקר הוא עבירה גדולה עד שאותו האדם אינו בכלל ישראל שעליהם נאמר "שפאריט ישפאאל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם לשון תרמית"** (צפניה ג, יג) (דברים אחדים' להחיד"א דרוש א ד"ה יסוד הרוח ממנו נמשך). **לכן יקדש את עצמו** (דעת חכמה' שער השבת פרק שנים עשר ד"ה וז"ל ר"ח) **ולא ישקר לאף אחד מישראל וגם לא לגוי** (דעת חכמה' שער השבת פרק שנים עשר ד"ה וז"ל ר"ח, 'מדרש תלפיות' ענף אמת ד"ה הנהגת האדם) **וישים עיניו ולבו על דיבוריו שיהיו נשמרים מכל נדנדו שקר וכזב** (יערבי נחל' פרשת נח דרוש ב ד"ה והנה יש מיני דברי הרשות).

יזהר האדם גם לא להביא אחרים לידי שקר. לכן אם רואה שניים שמדברים ביניהם איזה סוד לא ישאל אותם מה הם מדברים שמה לא ירצו לגלות ועל ידי כן גורם להם שיאמרו שקר (ספר זכירה' דף נ' ע"ב ד"ה וכן כשאתם). **וכן יעמוד על המשמר שלא ילמדו בניו לשקר** (פלא יועץ' ערך שקר ד"ה וכמעט השקר). **ואם הוא מספר סיפור לא יוסיף בו דברים** (דברים אחדים' להחיד"א דרוש לא ד"ה ומוה יראה כמה צריך להתרחק) **ולא יחליף מקצתם אף שאין הפסד לאחרים בדבר הזה, כי עונשו גדול על שמעו פניו ומשקר בטבעו הרע** (דעת חכמה' שער השבת פרק שנים עשר ד"ה וז"ל זוהר בשלח' ממנוורת המאור), **וכל שכן שיזהר לא לספר סיפורים של שקר ולא יטה אזנו לשמוע שמועות של שקר, כי זרע יעקב צריך להתרחק לגמרי מהשקר** (הרמ"ד וואלי שמות כג על הפסוק 'מדבר שקר תרחק') **ולא להוציא חס ושלום שקר מהפה** (קדושת הלוי' על מסכת אבות ד"ה במשנה בפרק שני דאבות). **ועל ידי שירחיק מן השקר וידבק באמת יזכה לאריכות ימים ושנים** (יאור צדיקים' למחר"מ פאפרש סעיף פב), **כן יהי רצון.**

העלון גם לעילוי נשמת: יהודית בת ורדה רוזיטה הייזי וכל בני משפחתה	העלון גם לרפואת הילדות טליה אסתר הייזי אלניור הייזי (לבת משפחת מזרח)	העלון גם לרפואת אשתו יעל בת שירה אושרת הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברוס בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: יוסף מנחם בן אהרן ז"ל, מנשה מרדכי בן מנשה ז"ל לביט משפחת מיטמן ת.נ.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: אהרן בן עזיזה ז"ל, ארלט עליה בת פורטון מסעודה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: יהודה בן זניו מרסל חומשא ז"ל נפטר ביי"ט במרחשון תשפ"א ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.
המפת העלון השבע לוונו הנון בקרוב של יידי שמואל בן אולנה הייזי	המפת העלון גם לרפואת הילדות שירה בת אלינה הייזי	המפת העלון גם לעילוי נשמת: שירה אושרת בת מסעודה הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: זינט בת חנה הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: זינט בת חנה הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: זינט בת חנה הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: זינט בת חנה הייזי	העלון גם לעילוי נשמת: זינט בת חנה הייזי

ניתן לתרום ולהקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמת בטל' 052-7675933. וכן ניתן לשלוח הערות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com